

oud nieuws

Uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene'

Nr.28, april 2022

Beste Crempenaren,

Mei 2020, 75 jaar bevrijd.

In de landelijke media werd in het voorjaar van 2020 zeer veel aandacht geschonken aan het einde van de 2e wereldoorlog. Ook hier in Krimpen was het plan om uitgebreid te herdenken en te vieren dat we 75 jaar lang in vrijheid hebben kunnen leven.

Er werd een comité '75 jaar vrijheid in Krimpen aan de Lek' opgericht om alle activiteiten en feestelijkheden te organiseren. Onder meer was bedacht om in Wageningen het bevrijdingsvuur te gaan ophalen.

Wij, als historische vereniging, schreven verhalen over de oorlog en de vrede. Verhalen die onder meer waren gebaseerd op interviews met oudere dorpsbewoners. Het afnemen van deze interviews gebeurde in nauwe samenwerking met het Streekarchief Midden-Holland (SAMH). Maar tot een daadwerkelijk feest en publicatie van de verhalen is het nooit gekomen, want corona schopte in dat voorjaar alles in de war.

Er werd besloten de feestelijkheden en publicaties uit te stellen tot mei 2021.

Wat nog wel doorging was het plaatsen van een herdenkingsbord op de begraafplaats voor Hendrik Hekking, één van Krimpens' oorlogsslachtoffers. Zie het verhaal hierover in deze nieuwsbrief.

Wat verder nog gebeurde was de uitreiking van een lesbrief op de basisscholen. De lesbrief werd geschreven door de Van Waningstichting, René Rook en HV Crempene.

Echter, in 2021 was corona opnieuw spelbreker. Het plan om het feest alsnog in 2022 te vieren kwam niet meer van de grond.

Wel wordt de uitgestelde expositie Oorlog en Vrede in de HOP in de bibliotheek ingericht. Deze is te zien rond 5 mei a.s. Hierin veel foto's van bevrijdingsfeesten na de 2e wereldoorlog.

En wat resteerde waren de verhalen die we hadden geschreven en die veel meer leesvoer bevatten dan we aanvankelijk hadden gedacht. Het leek ons een goed idee al die verhalen alsnog te bundelen in één dubbeldik nummer van Oud Nieuws. Het resultaat ligt voor u en wij hopen u hiermee een plezier te doen.

Deze april maand is er een met veel contactmomenten. Eerst deze nieuwsbrief, op 27 april Koningsdag, (wij staan weer met een kraam op de markt) en tenslotte op 28 april tijdens de voorjaarsledenvergadering. Wij hopen u op één of meerdere momenten te ontmoeten.

Veel leesplezier toegewenst.

Namens het bestuur van Crempene,
Hans Dekker, voorzitter.

Interview met de heer W. Verhoeff

We waren op bezoek bij de heer W. Verhoeff (hij overleed op 24-2-2021).

Adres en plaats, datum: Buitenweg 10, Krimpen aan de Lek, 7-11-2019

Aanwezig: Cristel Stolk (SAMH) en Riet Visser-Bouter (HVCrepene).

Verhoeff vertelt dat hij een echte Krimpenaar is, geboren in 1925 op de dijk en later verhuisd naar Buitenweg 10. Op het moment van het gesprek is hij 94 jaar. Zijn ouders waren Kees Verhoeff en Lien Verhoeff-Overgauw. Zijn vader was architect en één van de eerste projectontwikkelaars in de regio. Hij kocht de buitenpolder, liet die opspuiten, ontwierp woningen en verkocht ze. De Buitenweg bestaat nog steeds grotendeels uit woningen van zijn hand.

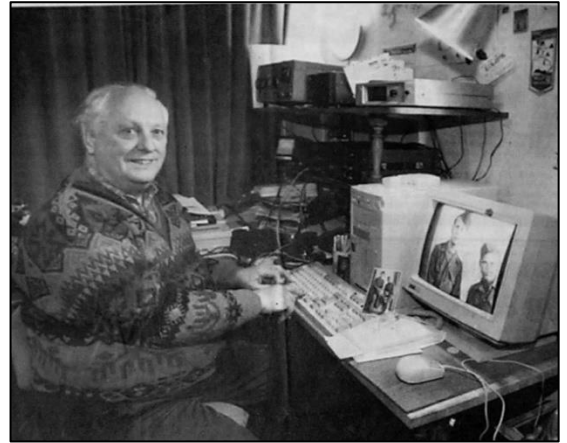
Hij ging naar school in Kinderdijk, naar de zgn. Biggeltjes school. Dat was een lagere school met MULO er achteraan. Het betekende wel iedere dag met de pont over, vanaf zijn zesde jaar.

Door zijn grootvader, Jan Verhoeff, die als hobby radio's maakte, kwam hij in aanraking met techniek. Het boeide hem mateloos. Die opa was trouwens boekhouder bij J & K Smit. Zo is Wim later zelf ook radio's gaan bouwen, kristalontvangers op een plankje, met lampen. Al op heel jonge leeftijd werd hij een zendamateur en kon hij met de hele wereld spreken. Begonnen met een klein draadje als antenne, dan kwam je tot Rotterdam. Later werd met een grote antenne zelfs Nieuw Zeeland bereikbaar. Eigenlijk een voorloper van het chatten nu. Na de lagere school ging Wim naar de HBS in Dordrecht. Iedere dag op de fiets, ook 's winters. In de bus werd hij ziek, dus fietste hij, ook goed voor de conditie.

Er wordt verteld over het begin van de 2^e wereldoorlog en de evacuees uit Rhenen. Bij het gezin Verhoeff kwam een dominee in huis. Het was een hele invasie van inwoners uit Rhenen naar Krimpen aan de Lek, weet hij zich nog goed te herinneren. Het bombardement op Rotterdam staat hem nog helder voor de geest. De lucht zag zwart van de rook en dan scheen de zon er op. De dominee zei: 'Kijk dat randje, dat zilveren randje dat is de HOOP'. Het gezin was ongerust over de tantes in Rotterdam, maar die hebben het bombardement overleefd.

Van de bezetter moest iedereen zijn radio inleveren. Je mocht niet meer naar de Engelse zender luisteren. Verhoeff maakte in die tijd van oude onderdelen hele simpele ontvangers die de mensen dan konden inleveren en zo konden ze hun eigen radio (verstopt) behouden. De accu werd er dan ook uitgehaald. Zo werd er al verzet gepleegd. Hij weet nog dat hij voor Koos Oskam zo'n radiootje had gemaakt dat Koos ging inleveren, maar later bracht hij toch zijn eigen radio ook weg. Hij was bang dat het ontdekt zou worden. De familie Verhoeff luisterde dus naar de Engelse zender, voornamelijk voor het nieuws en de muziek, bijv. Glenn Miller en Aldo en natuurlijk Jetty Pearl, een soort Hollandse Vera Lynn.

Verhoeff vertelt verder over het vliegtuig dat werd neergeschoten bij Nieuw Lekkerland en dat zijn vader daar zo boos over was. Toen hij eens in een café in Dordrecht met zijn vriend Dick Kamerling zat te eten ontmoetten zij een Belgische jongen. Ze zagen Engelse vliegtuigen overgaan om in Duitsland te gaan bombarderen. Bij Wim en zijn vriend kwam de gedachte op naar Engeland te gaan. Hij wist dat zijn ouders daar tegen waren, maar op aanraden van de Belg zette hij door. Zijn vriend Arie Klip nam zijn fiets mee naar

huis en Wim en Dick gingen met de trein naar Breda. Net uit school, zonder bagage. Volgens de Belg moesten zij naar Liberemont. Met veel geluk en door ontmoetingen met de juiste mensen kwamen ze daar na een urenlange treinreis aan. Ze wilden dan via Zwitserland naar Portugal vliegen en vandaar naar Engeland. Vervolgens logeerden zij een maand in Arlon bij een echtpaar, waarvan de vrouw Hollands was. Zo leerden ze de Franse taal beter en schreven ze een brief naar huis om de ouders gerust te stellen. Ze waren toch eigenlijk met de Noorderzon vertrokken.

Via relaties kregen ze geld voor de trein, een biljet van 1000 franc. Het doel was Belfort, redelijk dicht bij Zwitserland. Na wat ongerustheid over het wisselen van het biljet kregen ze kaartjes voor de trein naar Belfort. Na een oponthoud in Metz en de verzekering dat er in de trein geen controle kwam arriveerden ze daar en logeerden ze een week bij een Pool, die de contacten met Zwitserland onderhield. Nadat ze de Zwitserse grens dichterbij waren genaderd, de naam van het plaatsje weet Wim niet meer, verbleven ze nog een week bij die Pool. Ze kregen als verdediging een paar 'gasbommetjes' van hem om bij ongewenst bezoek mensen te bedwelmen. Gelukkig was dat niet nodig. Met smokkelaars staken ze de grens naar Zwitserland over, maar de naam van de plaats kan hij zich ook niet meer herinneren. Vanuit een bos liepen ze ineens gewoon op straat. De douanebeambte die ze daar tegen het lijf liepen liet ze niet door. Ze moesten terug, maar ze kregen wel goed te eten en een pakje tabak. Maar zo kwamen ze toch weer terug in Belfort, waar ze een maand in de gevangenis hebben gezeten.

Met valse papieren, Belgisch en Nederlands, werden ze uiteindelijk veroordeeld tot 6 maanden gevangenisstraf, die ze ondergingen in Dijon in een oud fort. Hier zaten mensen die veroordeeld waren voor zwarte handel, smokkelwaar, diefstal enz. Wim en zijn vriend zaten er eigenlijk als politieke gevangenen. Dat betekende dat je ook niet mocht werken. Het eten was hier erg karig. Dus ze zaten zich daar te vervelen en dreigden te verhongeren. Gelukkig hadden ze wel contact met andere gevangenen, een Belg en een Hollander. Toen ze hoorden dat de Amerikanen waren geland heerste er een soort feeststemming. Maar die was snel voorbij, want ze werden naar het station gebracht. De bestemming was een werkkamp in Wenen. Onderweg sprong er een medegevangene uit de trein, wat niet goed af liep en het schrikte Dick en Wim af om hetzelfde te doen.

Ze arriveerden in een wapenfabriek, waar ze slaghoedjes moesten monteren. Omdat Wim nog maar 37 kg woog en behoorlijk was verzwakt, lukte het niet om aan een draaibank te werken. De leiding had dit ook in de gaten en stuurde hen naar Horb am Neckar. Daar was het werk lichter. Ze moesten karretjes met ijzer ophalen. In een klooster waren ze ingekwartierd en ze kregen goed te eten van de zusters. Ze moesten dat ophalen bij een luikje en gingen wel eens twee keer langs. In die fabriek heeft hij van een aardige Duitser heel goed draaien geleerd (werken aan een draaibank). Maar het was wel een streng regime. Werken van 's morgens 6.00 uur tot 's avonds 19.00 uur. Toch beviel het ze hier beter dan in Wenen, want ze kregen wel extra eten. Ze voelden zich ook een stukje vrijer. Voelden misschien dat de bevrijding nabij was?

Op een gegeven moment hoorden ze kanongebulder en bombardementen aan de grens bij Salzburg. Vlakbij Horb was ook een spoorwegknooppunt, dat waarschijnlijk ook een doelwit was. Ze wilden natuurlijk snel hiervandaan en gingen met een groep arbeiders de Neckar over. Ze hebben zich schuil gehouden in een grot. Daar werd gezegd 'blijf maar hier'. Die mensen dachten dat zij vrienden van de Marokkanen waren. De Marokkanen zaten in het Franse leger. De Duitsers werden door de Fransen verjaagd. Uit de grot komend zagen ze nog een smeulende tank en zich terugtrekkende Duitsers, waaronder ook hun chefs uit de fabriek. Dat was een vreemde gewaarwording.

In het centrum van Horb was het een drukte van jewelste met mensen die naar Frankrijk wilden, over de grens bij Straatsburg. Zij wilden ook naar huis, maar Holland was nog niet bevrijd. Er stonden auto's en vrachtwagens, maar ook motorfietsen. De twee vrienden kregen er ieder een toegewezen om naar Straatsburg te rijden. Of de brug nog intact was weet Wim niet meer, maar in ieder geval bereikten ze de Franse kant van de Rijn. Dat gebied was al bevrijd. De motorfiets moesten ze daar weer inleveren en ze konden met de trein verder reizen richting Parijs.

Bij Orleans belandden ze in een opvangkamp voor vluchtelingen. Je kon er gewoon in en uit maar er was niks anders te beleven dan wachten. Dick werd het zat en is naar de grens gegaan, om daar te wachten tot deze open ging. Wim zag een affiche om dienst te nemen in het Amerikaanse leger *'het best gevoede en best betaalde leger in de wereld'* stond er op en ze vroegen mensen die meerdere talen spraken. Dat was wat voor Wim en hij tekende meteen voor 3 maanden. Na een maand werd hij al bevorderd tot sergeant en werd tolk want hij sprak Frans, Duits en Engels. Daar heeft hij een heel prettige tijd gehad. Dat maakte al het andere goed. Toen kon hij ook eindelijk zijn ouders schrijven. Jammer dat die brief er heel lang over heeft gedaan om ze te bereiken.

Inmiddels was Nederland ook bevrijd, maar Wim had getekend voor 3 maanden en wilde die tijd volmaken. Bij Parijs waren veel Duitse krijgsgevangenen, die in een kamp bij Cergy Le Haut zaten. De Amerikanen waren het bezettingsleger, dus die bepaalden alles. Wim was de tolk voor beide kanten.

In zijn vrije uren is hij een keer naar de kermis gegaan en heeft daar een leuk meisje ontmoet, H  l  ne. Hij is haar nooit vergeten en heeft nog lang na de oorlog contact onderhouden. Na 30 jaar is hij met zijn dochter Yvonne bij haar op bezoek geweest.

Bij zijn terugkomst was hier de oorlog al twee maanden afgelopen.

Hij herinnert zich wel de vlaggen. Maar de feestelijkheden bij 5, 10 en 25 jaar bevrijding herinnert hij zich nog goed. Versierde huizen, erepoorten, veel vlaggen en muziek.

Zijn ouders waren natuurlijk ontzettend blij dat hij weer heelhuids terug was, evenals zijn oudere broer Alfred, die naar Berlijn was gestuurd om te werken. Maar dat is een ander verhaal.

Interview met mevrouw Brouwer-Mak

We waren op bezoek, bij mevr. Tallina Zwaantina Brouwer-Mak, geboren op 4-09-1926 te Krimpen aan de Lek (zij overleed op 18-10-2020)

Plaats en datum : Krimpen aan den IJssel, 21-2-2020

Aanwezig: Cristel Stolk (SAMH), Riet Visser-Bouter (HVCrempene) en Jan Kees Wepster, een neef van mevrouw Brouwer

Mevrouw Brouwer vertelt dat zij nog goed weet dat de eerste vliegtuigen overvlogen die het begin van de 2e wereldoorlog aankondigden. 'Het was 10 mei, vader sprong uit bed en riep : 'het is oorlog'. En gelijk vlogen de vliegtuigen over, bumper aan bumper kon je wel zeggen en zo laag dat je de piloten bijna een hand kon geven. Dat is iets dat ik nooit vergeten ben. Het was erg indrukwekkend, ik was toen 13 jaar en net van school af'. In de maanden ervoor werd in het gezin al veel gesproken over de dreiging van een oorlog.

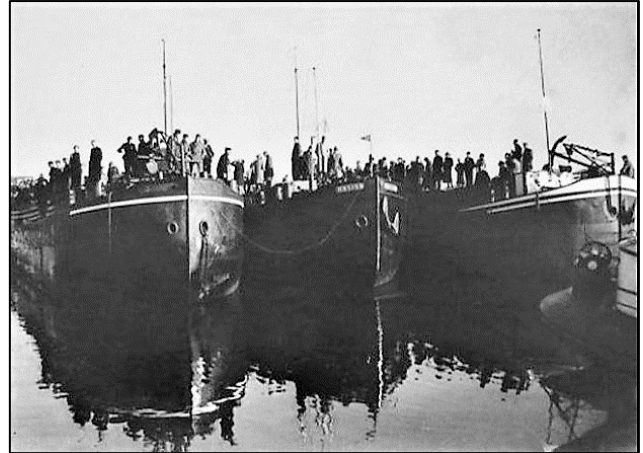
Het begon al met de komst van de evacuees uit Rhenen. Het gezin Mak bestond zelf uit vijf personen. Moeder wilde wel twee personen opnemen maar het werden er vier. Een vader, moeder en twee dochters. Toen verbleven er ineens negen personen in het huis aan de Schoolstraat. Er werd beddengoed geleend bij de burens (een schudbed) en zo konden er twee op de overloop slapen en de andere twee werden over de slaapkamers verdeeld. Het was heel druk, vooral met eten koken en de was doen in een grote zinken teil. Maar het werd toch als een gezellige tijd ervaren.

De evacuatie duurde ongeveer 14 dagen, waarna ze weer terug naar Rhenen gingen. Er is altijd contact gebleven en er volgden na de bevrijding zelfs logeerpartijen over en weer.

Over de Razzia's vertelt mevr. Brouwer dat haar vader is opgepakt, maar omdat hij te oud was om in Duitsland te werken werd hij weer vrijgelaten. Jan van Lit, die ook in de Schoolstraat woonde, is toen van een wagen afgesprongen, maar later toch meegenomen naar Duitsland om te werken. Gelukkig waren haar broers te jong om in Duitsland te werken.

Ze vertelt over de hongerwinter. Hoe haar halfbroer samen met een kameraad met een roeiboot naar Puttershoek voer en daar 8 mud aardappelen ophaalde. Naar Puttershoek roeien, stel je voor. 's Nachts lag hij op de aardappelen te slapen, zodat ze niet gestolen konden worden. Toen ze bij Dordrecht voeren zijn ze beschoten door de Duitsers en is alles in beslag genomen, ook de boot. Ze moesten toen vanaf Dordrecht naar huis gaan lopen en ervoor zorgen dat ze om 18.00 uur bij de pont in Kinderdijk waren. Voor die vriend werd de tocht fataal. Hij is enkele weken

daarna overleden. In die winter heeft er een Joods gezin ondergedoken gezeten bij de familie Westbroek, aan de lange kant van de Schoolstraat. Niemand wist dat. Pas na de bevrijding werd dit bekend.

Ook het overlijden van de vader van Jan en Gerrit van Lit heeft haar erg geraakt. Gerrit was vertrokken om voedsel te gaan halen voor het gezin, toen zijn vader overleed. De begrafenisondernemer stelde voor de begrafenis uit te stellen tot Gerrit terugkwam. Gerrit kwam terug en zag een lijkwagen in de straat en viel daarop flauw. Hij heeft de begrafenis niet bijgewoond.

Op de vraag aan mevrouw Brouwer wat voor werk zij heeft gedaan, vertelt zij dat ze een dienstje had bij de familie Klip. Het gezin bestond uit vader, moeder en acht kinderen, dus er was altijd veel was en veel afwas. Ook mocht ze een keer een telegram wegbrengen, want zoon Aart deed dat vaak voor het Postkantoor. Toen kon dat niet en zij ging op de fiets van de dochter des huizes, Corrie, en is toen meteen een rondje gaan fietsen. Voortaan moest ze wel direct terugkomen. Zij heeft het daar verder goed naar haar zin gehad.

In de hongerwinter gingen ze ook op eten uit met vader en halfbroer Wim naar familie in Oudewater, helemaal lopend via Stolwijk. Deze onderneming mislukte jammerlijk omdat ze in plaats van de beloofde bonen/meel/boter, zakjes chloor kregen om te ruilen. Dit wilde niemand hebben, maar gelukkig ontmoetten ze een andere bekende van wie ze 10 kg paardenvlees kregen van een noodslachting.

Daarna konden ze vanaf Stolwijk naar Lekkerkerk meerijden met een boerenwagen. Ze kwamen zonder iets thuis, want vader had het vlees uit Stolwijk al naar huis meegenomen.

Wat ook veel indruk op haar gemaakt heeft is de dood van Henk Hekking. Ze zat op school met Henk en zijn zusters Sofie en Jannie, dus ze kende hen vrij goed. Bij de gaarkeuken ontmoette ze Henk. Bij die gaarkeuken kreeg je per persoon een pollepel soep, niet genoeg natuurlijk. Henk vertelde haar dat hij de andere dag op eten uit zou gaan voor zijn familie. Hij is daarvan nooit teruggekomen. Ze waardeert het dat de kleinzoon van Jannie een boekje heeft geschreven over zijn oudoom en dat er op de begraafplaats een herinneringsbord is geplaatst.

Op een gegeven moment waren er berichten dat de Engelsen en Amerikanen er aan kwamen. Dat hoorden we van vader. En toen het zover was, kwamen er opeens vlaggen te voorschijn en deden we een oranje strik in ons haar. Er is toen ook nog een bombardement geweest, net tegen de bevrijding.

Op het eind van het gesprek worden de familierelaties uit de doeken gedaan en hoe mevrouw Brouwer aan die prachtige namen komt Tallina Zwaantina. Vernoemd naar oma Wind, die uit Groningen kwam. Haar halfbroer Wim is Willem Wepster. Lina en Wim hadden dezelfde moeder maar een andere vader, die overleed toen Wim pas drie maanden oud was.

Tenslotte vertelt ze nog over het Grebbelied uit 1940, dat zoveel indruk op haar maakte.

Ze zingt het voor ons :

*ver van het gewoel der groote steden
waar de Grebbestrijd werd uitgestreden
rusten tusschen 't stille groen
zij die door hun plicht te doen
nimmer meer gekomen zijn*

Bron: <https://muzikum.eu/nl/willy-derby/op-de-grebbeberg-songtekst>

Ook vertelt ze over de twijfels die ze hadden om vele jaren na de bevrijding mee te gaan naar Duitsland met het mannenkoor o.l.v. Wim Koen. Maar ze zijn toch gegaan met het hele koor. Gelukkig logeerden ze bij jonge mensen.

Interview met de heer Arie Groeneveld ,

We waren op bezoek bij Arie Groeneveld, geboren op 20-11-1929 te Krimpen aan de Lek.

Adres, plaats en datum: Groenland 30, Krimpen aan de Lek, 17-01-2020.

Aanwezig: dhr. Groeneveld, mevr. Groeneveld, Riet Visser-Bouter (HVCrempe) en Cristel Stolk (SAMH).

Arie is geboren en opgegroeid aan de Molendijk 74. Hij herinnert zich nog dat hij als kleine jongen mee mocht op de bok van het draaiorgel van Jan van Krimpen. Ze waren thuis met 7 kinderen; hij had 3 broers en 3 zussen. Zijn vader werkte bij De Groot & Van Vliet aan de overkant en ging dus iedere dag met de roeiboot over. Iedereen in het drukke gezin hielp mee. Ze gingen naar de Noordse school. Toen hij 13 jaar was molk hij iedere dag al 10 koeien bij boer Hak, zodat iedereen 's avonds een kopje melk had.

Het bombardement op Rotterdam kan hij zich goed herinneren. De laagvliegende vliegtuigen waarvan je de bemanning in de open luiken kon zien staan en dan het bombardement. Rook, as en rondvliegende verbrande papieren, dat zagen ze op de Noord.

Later kon hij niet meer naar school omdat het te gevaarlijk was om over de dijk te lopen en de kinderen gingen onregelmatig naar school. Hij kan zich herinneren dat er 's nachts Engelse en Amerikaanse bommenwerpers overvlogen richting Duitsland. Vanaf de grond schenen er dan zoeklichten om die vliegtuigen te raken. Je mocht 's avonds geen licht meer maken en alles was verduisterd. Je zat met een kaarsje en een petroleumlampje in huis. Dat beaamde ook zijn vrouw, die in Stolwijk opgroeide.

Ondanks dat het oorlog was probeerde zijn vader en zijn broers zoveel mogelijk de draad weer op te pakken en iedere dag naar hun werk te gaan. Als er een razzia kwam, waarvoor ze vooraf werden gewaarschuwd, dan kwamen zijn broers meteen naar huis. Er werd een ledikant opzij gezet, kleed weggehaald en er ging een luik open en jongens kropen in dat gat. Luik dicht, kleed erover en het ledikant weer op zijn plaats. Soms zaten ze er wel een halve dag onder. Zijn vader ging gewoon door. Eén keer werd zijn vader opgepakt

tijdens een razzia. Toen ze bij de kerk aankwamen moest hij zijn pet afdoen. Ze zagen zijn kale hoofd en zeiden: 'veel te oud, ga maar weer naar huis'. Arie vertelt verder dat er bij beschietingen acht bommen zijn gevallen op Krimpen aan de Lek; twee op het Balkengat bij Boogaardt, waarbij Arie Sterrenburg is verongelukt en nog een arbeider van Boogaardt. Er was toen een luchtgevecht geweest dat wel een halve nacht duurde. Veertig meter achter het huis is een kettingbom gevallen. De scherven vlogen bij Jan Groeneveld door een slaapkamerraam, waar een dochtertje lag te slapen. Grote schrik natuurlijk, maar het liep goed af. Achter de begraafplaats viel een kettingbom bestaande uit vijf delen. Die zijn daar allemaal ontploft, net naast de huizen.

Arie vertelt verder dat hij na schooltijd bij boer Hak ging helpen met melken. Hij weet nog dat daar mensen lopend naast de fiets uit Rotterdam kwamen om eten te vragen. Soms hadden ze spullen om te ruilen voor eten en anderen hadden al ergens anders meel gekregen.

Dan stond bij de Tiendweg de NSB burgemeester en die nam hun eten in beslag. Dat werd dan verzameld in het aardappelpakhuis aan de dijk. De mensen werden vaak al vooraf gewaarschuwd. Als ze langs de Schoolstraat gingen stond daar politieagent Boerboom. Die nam voor de schijn wel iets af en stopte dat in een krat. En dan stuurde hij ze rechtdoor. Maar de burgemeester kreeg dat in de gaten en toen wisselden ze van plek.

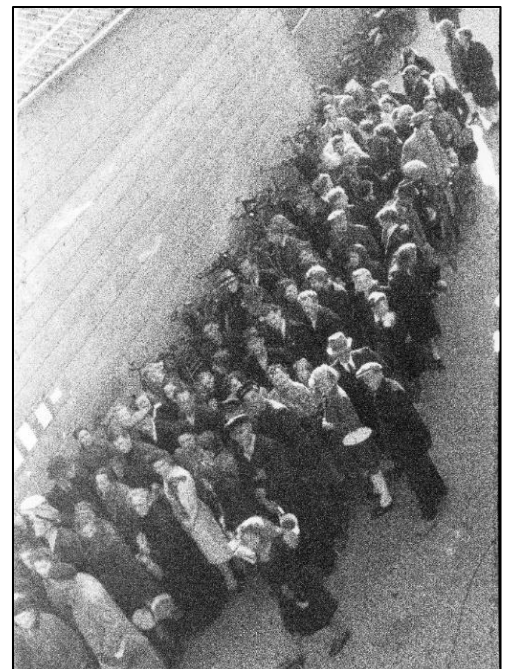
Op een dag was Arie aan het stekels trekken op de kop van het land en Paulus de Jong stond te vissen. De burgemeester stond bij de Molenka te controleren. Zij zagen twee mannen op de fiets aankomen met volle fietstassen. Zij hoorden twee schoten, keken, en daar lag de burgemeester op de grond. Dood. De twee mannen fietsten meteen

door, richting Krimpen aan den IJssel. Arie en Paulus liepen naar de dijk en meldten dit aan Boerboom. Die zorgde ervoor dat het de dode werd vervoerd naar het dorp. Na een paar dagen werd hij begraven vanuit café Schippers. Arie en Paulus hebben er later nooit meer iets over gehoord. Ze kenden ook de twee fietsers niet. Maar zij waren wel getuige geweest van dit voorval. Volgens Arie is hier later in het dorp niet meer over gesproken. Boerboom had gezegd dat er alleen een paar kinderen bij geweest waren. Ze zijn er nooit over verhoord. Ze denken dat er weinig mensen zijn die weten waar hij begraven ligt (een naamloos graf op de begraafplaats).

Op aanraden van zijn vrouw vertelt Arie het verhaal over het halen van aardappelen. De broers van Arie gingen met twee vrienden weleens aardappelen halen in de Hoeksewaard, bij Puttershoek. Met een grote roeiboot, goed letten op het tij, dan konden ze 's avonds weer terug zijn. Dan ging Arie met een knijpkat in het riet zitten, zodat ze konden zien waar ze aan land konden komen om te lossen. Soms wel vijf of zes zakken aardappelen. Die werden verdeeld onder familie en vrienden.

Als er weinig te eten was gingen ze wel naar de gaarkeuken in het dorp, bij het gemeentehuis en de school. Dat was toen in één gebouw. Daar kreeg je waterige soep. Er wordt verteld dat er ook wel eens erwtensoep was. Slager de Groot leverde een koeiebout, Rikus den Ouden peen en knolselderij en de firma Boogaardt zorgde voor hout om de fornuizen te stoken. De commissie heette 'uitreiking erwtensoep'. Bij de Openbare School in de Schoolstraat zorgde het hoofd, meester van der Linden, hiervoor.

Arie vertelt dat ze in de koude winter erop uit gingen om hout te halen door bomen te kappen. Iedereen was op zoek naar brandhout, zodat er nog maar weinig bomen overeind stonden. Knotwilgen moet je ieder jaar knotten, dan lopen ze weer uit. Maar als je te ver knot, gaan ze dood.

Tijdens het stekeltrekken op het land bij boer Hak kwam er eens een vliegtuig laag over vliegen. Er kwam een parachute naar beneden met een kist eraan. Arie ging er op af en zag dat er kaakjes, witbrood en chocola in zat. Lekkernijen die ze lang niet hadden kunnen kopen. Na enige tijd kwam er een auto aan met twee onbekende mannen, die namen de kist mee. Arie vermoedde dat ze van de ondergrondse waren. Hij kreeg er niets van.

Arie vertelt dat ze 's avonds naar de radio luisterden. Iedereen had zijn radio moeten inleveren, maar dat had zijn vader niet gedaan. De radio werd iedere avond verstoep. Ze luisterden naar radio Oranje en de Engelse zender en er werden berichten doorgegeven. Zijn vader wist wanneer er berichten kwamen. Ook over de invasie in Normandië hoorden ze via de radio. (Arie en zijn vrouw vertellen dat ze daar twee jaar geleden zijn wezen kijken. Zij moest huilen toen ze de graven van al die jonge jongens zag).

Er werden ook Rijnaken in beslag genomen door de bezetter. Daar werden de koppen afgebrand, dan waren ze lager. De Duitsers wilden ze gebruiken voor rol-on-rol-off om tanks te vervoeren naar Engeland. Die bakken lagen toen in de Kil te wachten tot ze nodig waren. Daar is nooit wat van gekomen.

Dat er mensen van heel ver kwamen lopen om eten te halen is Arie nooit vergeten. Ze liepen vaak op kapotte schoenen. Of met een fiets met houten banden.

De schoonzus van Arie ging bij mensen werken en naaiwerk doen, want dan kreeg ze meteen te eten en ze verdiende nog geld ook.

Pas na de oorlog vertelde broer Jan dat hij bij de ondergrondse had gezeten. De familie wist daar niets van. Arie herinnert zich nog de schoenen van zijn broer, kissies, die hij wel eens vastmaakte.

Na de bevrijding kreeg Arie een oproep om als militair naar Indië te gaan. Gelukkig is daar wegens gezondheidsproblemen niets van gekomen.

Dat hij lid geworden is van Crescendo komt door de bevrijding. Al snel nadat het land echt bevrijd was

kwam de muziek voorbij met feestende en fluitende mensen er achter. Toen er later een repetitie was bij Piet den Boer in het café is Arie er met Paulus naar toe gegaan. Ze kregen daar een vel papier om noten te leren. Arie was toen 18 jaar. Na 63 jaar lidmaatschap is hij ermee gestopt. Er waren twee muziektenten in het dorp, één bij Piet den Boer en één bij Schippers. Daar werd 's zomers een openluchtconcert gegeven. Volgens Arie was er vijf jaar na de bevrijding wel een groot feest, ook

met de gymnastiekvereniging.

Op de vraag aan beiden of ze zich er echt van bewust zijn dat ze in vrede en vrijheid kunnen leven, wordt er geantwoord dat ze daar niet zo bij stilstaan. Behalve als ze beelden op de tv zien over oorlog en verdrukking, dan zijn ze zich ervan bewust hoeveel hun generatie heeft meegemaakt. Ze hebben enige jaren geleden een bezoek aan Westerbork gebracht. Dat maakte veel indruk en gaf ook herkenning. Arie vertelt dat hij tijdens de oorlog ook over Auschwitz heeft gehoord maar dat pas later echt duidelijk is geworden wat daar allemaal gebeurd is.

Transcripties van het volledige interview zijn gemaakt door Rosalie Schellingerhout (SAMH).

De heer Jan van Lit vertelt over de razzia van 22 januari 1945 in Krimpen aan de Lek zoals hij dit in oktober 1987 heeft opgeschreven (samenvatting door Henk Hofwegen)

‘Op 22 januari werden wij ’s morgens vroeg opgeschrikt met de mededeling dat er een razzia zou worden gehouden. Samen met mijn broer Gerrit en zwager Fop gingen wij de polder in. Het was koud, het vroom hard en het was glad, daar er sneeuw lag. We begaven ons in de richting van de oude ijsbaan (Breekade), naar de ijstent, waar wij nog twee mensen tegen het lijf liepen, die zich daar ook schuil hielden. Wij verbleven daar tot 9.00 uur.’

Omdat niets op een razzia wees en er wel vaker loos alarm was, besloot Jan van Lit met zijn familieleden en dorpsgenoten weer naar huis te gaan. Toch ging het mis. Onderweg naar huis werden ze door een Duitser opgepakt en met een gevorderde vrachtauto werden de mannen van de stoep van boven aan de Breekade naar de kerk vervoerd. Tijdens dit vervoer probeerden een aantal mannen te ontsnappen, ook Jan die bij een boerderij van de vrachtauto sprong en zich verborgen hield op de hooizolder. Helaas werd hij weer opgepakt en naar de kerk vervoerd waar nog meer mannen waren samengedreven. In de kerk werden mannen geselecteerd om voor de bezetter te gaan werken in Duitsland. Dit werd de ‘arbeidsinzet’ genoemd. Ook Jan werd geselecteerd. De mannen werden op vrachtwagens naar het pontveer van Krimpen aan den IJssel vervoerd (waar nu de Algerabrug ligt). Tijdens het wachten op de pont kreeg Jan nog snel een koffer met kleding toegestopt door zijn moeder en zus die snel naar Krimpen aan den IJssel waren gegaan. Omdat er altijd de dreiging was van razzia’s hadden veel mannen thuis een koffer met kleding, zeep, e.d. gereed staan.

Via Rotterdam, Utrecht en Kampen werden de mannen naar het Duitse Wezel vervoerd en vandaar via Rees naar Mehr. Daar moesten de mannen langs de Rijn een vluchtweg voor het Duitse leger aanleggen. Dit was zwaar werk onder slechte omstandigheden. De mannen hadden een primitieve slaapgelegenheid, kregen weinig te eten, er was geen wasgelegenheid en verder beperkt sanitair. Er waren maar twee toiletten voor honderd man en altijd was er het gevaar van geallieerde bombardementen of beschietingen. Op een ochtend moesten de mannen terug naar Rees, dat door de geallieerden zwaar gebombardeerd was en de mannen moesten de wegen weer begaanbaar maken. In het puin vonden ze af en toe iets eetbaars en op een gegeven moment bij een gebombardeerde tabaksfabriek tabaksbladeren, waar ze er zoveel mogelijk van meenamen. Tabak was in die tijd een goed ruilmiddel, waardoor ze bijvoorbeeld aan extra voedsel of kleding konden komen. Ze trokken er ook wel ’s nachts op uit om voedsel te bemachtigen wat vaak wel lukte bij behulpzame boeren. Nadat de mannen enige tijd in de buurt van Rees en Wezel hadden gewerkt, hadden de Duitsers besloten dat ze naar Hamburg moesten, maar door de oorlogshandelingen kwam men niet verder dan in de buurt van Duisberg. Na een paar dagen gewerkt te hebben aan het laden van binnenschepen werden de mannen vanwege hevige beschietingen afgevoerd en ontstond er een complete chaos en zocht iedereen zijn eigen weg. Na enige tijd

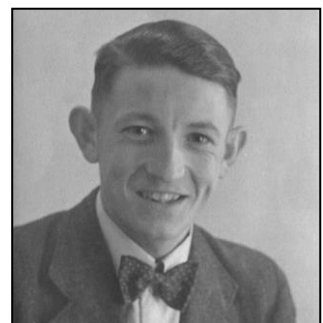

met zijn kameraden bedelend te hebben rondgetrokken werd Jan in de omgeving van Ahaus door een militair opgepakt en in een school samen met andere mannen bewaakt. Hier werden ze weer te werk gesteld. Nu moesten ze loopgraven aanleggen. Toen Jan op een onbewaakt ogenblik met een andere man op zoek ging naar voedsel bleek dat er bij terugkeer bij de loopgraven, vanwege bombardementen, niemand meer aanwezig was. Ze durfden niet terug te gaan naar Ahaus en besloten naar Coesfeld te gaan. Het enig wat ze op dat moment bezaten waren de kleren die ze aan hadden. Hun spullen waren namelijk in Ahaus achtergebleven. Onderweg naar Coesfeld werden ze weer opgepakt door Duitse soldaten en in Coesfeld in een oude fabriek ondergebracht. Tijdens een luchalarm ontsnapten de mannen weer, maar werden later weer bij een boer, waar ze eten hadden gekregen, opnieuw opgepakt en in Burgsteinfurt in een schoolgebouw ondergebracht. Ze werden weer te werk gesteld. Voor Jan betekende dit het helpen in de keuken en het graven van loopgraven. Vanuit Burgsteinfurt zouden de mannen nog naar Münster worden gebracht, maar dat ging niet meer door, omdat het Engelse leger het gebied ging bezetten. Al snel kwamen ze in contact met Engelse soldaten die de mannen naar een opvangcentrum in Bocholt brachten en vandaar naar Kevelaar. In Kevelaar werd Jan van Lit, vanwege ontstoken voeten, nog vijf dagen opgenomen in een noodhospitaal om te herstellen. Vanuit Kevelaar werden de mannen verder gerepatriëerd via Eindhoven naar Budel waar ze bij een familie werden ondergebracht en uitstekend werden verzorgd. Het zuiden van Nederland was toen al bevrijd. De rest van Nederland werd pas in mei 1945 bevrijd. In juni 1945 konden de mannen eindelijk naar huis. Het laatste stuk van Rotterdam naar Krimpen aan de Lek met een sleepboot van een bekende plaatsgenoot. De Gooier uit Krimpen voer op dit sleepbootje. Wij konden mee en om vier uur kwamen wij in Krimpen aan. Ik werd afgezet achterop het terrein van Boogaardt. En toen op huis aan. Waarna de begroeting en de verhalen over en weer volgden.

Herdenkingsbord Hendrik Hekking op de Nieuwe Algemene Begraafplaats aan de Molenweg, door René Rook.

Op monument Het Offer staat de naam van de verzetsstrijder Hendrik Hekking vermeld. Op 12 maart 2020 werd naast de ingang van de aula een herdenkingsbord ter nagedachtenis aan hem onthuld. Hendrik Hekking, een 19-jarige jongen, opgepakt en doodgeschoten. Hendrik wordt op 28 maart 1925 geboren in Krimpen aan de Lek. Hij heeft een fijne jeugd en gaat na de middelbare school werken op een kantoor. Nederland is dan inmiddels bezet door Duitsland. Het is oorlog. De Duitsers beslissen hoe de mensen in Nederland moeten leven. Ook worden mensen om allerlei redenen opgepakt. Om hieraan te ontkomen duiken veel mensen onder, in de hoop niet gevonden te worden. Henk kan dit alles niet aanzien en komt in verzet. Hij wil de Duitsers tegenwerken en sluit zich eind 1943 aan bij de L.O. (Landelijke Organisatie voor hulp aan Onderduikers). Hij gaat aan de slag als koerier: op de fiets brengt hij verzetskrantjes en belangrijke brieven rond.

Een schuilplaats in het bos

In februari 1945, tijdens de hongerwinter, fietst Henk naar Renswoude in Utrecht om eten te halen. Op de boerderij waar hij overnacht ontmoet hij vrienden die deel uitmaken van verzetsgroepen daar uit de buurt. Ze moeten zich schuilhouden en slapen in een hut in het bos bij de boerderij. Na een kort verblijf wordt Henk, weer onderweg terug naar Krimpen aan de Lek, opgepakt. Maar hij weet te ontsnappen en gaat terug naar de boerderij.

Henk wordt opgepakt en gevangen gezet.

Enkele dagen later, op 7 maart 1945, wordt de boerderij omsingeld door Duitse soldaten: de schuilplaats is verraden. Henk wordt (samen met verzetslid Sander de Kleuver en boer Willem van der Fliert) gearresteerd. Enkele anderen weten te ontsnappen. Hij wordt naar het politiebureau in Doorn gebracht en na een nacht van verhoor overgeplaatst naar de gevangenis aan het Wolvenplein in Utrecht.

Van daaruit plaatsen de Duitsers hem op 10 maart weer over naar de Weteringschans in Amsterdam. In deze gevangenis zitten veel mensen die zijn opgepakt, omdat ze de Duitsers hebben tegengewerkt en verzet hebben gepleegd.

Wanneer diezelfde dag in Amsterdam door een andere verzetsgroep een Duitse soldaat wordt doodgeschoten, besluiten de Duitsers uit wraak dertig mensen uit de Weteringschans-gevangenis te halen en dood te schieten. Henk is één van deze dertig. In de ochtend van 12 maart 1945 wordt de groep in vrachtwagens naar het Eerste Weteringplantsoen gebracht, niet ver van de Weteringschans.

Straten worden afgezet en voorbijgangers worden gedwongen te blijven kijken. In drie groepen van tien worden de jongens en mannen doodgeschoten.

Henk sterft op 19-jarige leeftijd, twee weken voor zijn 20e verjaardag. Ook Sander de Kleuver en Willem van der Fliert, die samen met Henk werden opgepakt, zijn doodgeschoten. Hun lichamen worden daarna begraven in een massagraf dicht bij het strand van Bloemendaal. Kort na de bevrijding worden ze gevonden.

Op 24 augustus 1945 is Henk in het bijzijn van familie en vrienden uit het verzet eervol herbegraven op de begraafplaats in Krimpen aan de Lek.

Op 12 maart 2020, precies 75 jaar na zijn overlijden, is daar een herdenkingsbord onthuld, zodat hij niet vergeten wordt.

Het Offer, monument op de begraafplaats Molenweg

Bij de hoofdingang staat **monument Het Offer**. Het monument, naar ontwerp van Martin Bakker, is onthuld op 4 mei 1950 door burgemeester G.J. van Oordt. Het Offer is een gedenksteen met twee ingemetselde plaquettes van terracotta. Op de bovenste plaat is een reliëf aangebracht van een vlamme hart, dat wordt opgeheven door twee handen die zijn omringd door een ketting. Dit symboliseert het offer dat deze mensen voor anderen hebben gebracht. Hier wordt de jaarlijkse 4 mei herdenking gehouden.

De zes oorlogsslachtoffers uit Krimpen aan de Lek:

- 13 november 1942 Jan v.d. Graaf, Matroos a/b Hr. Ms. Isaac Sweers, getorpedeerd op de Middellandse Zee
12 september 1944 Ernst Steenbergen, bij bombardement te Espenhain, Landkreis Borna
28 september 1944 Hessel van Deursen en Nanne Adrianus Sterrenburg door bomscherven in Kr. a/d Lek
12 december 1944 Johannes van der Horst, gestorven in het concentratiekamp Neuengamme in Duitsland
12 maart 1945 Henk Hekking, gefusilleerd in Amsterdam

Mededelingen:

Wij verzoeken u de **contributie voor het jaar 2022** over te maken op bankrekeningnummer NL11RABO0335776221 t.n.v. Historische Vereniging Crempene te Krimpen a/d Lek.

De contributie bedraagt voor het jaar 2022 € **13,50**. Alvast hartelijk dank hiervoor.

- Sinds 1 januari 2022 is de Stichting Archeologie Krimpenerwaard (SAK) verhuisd naar d'Ouwe Bakery Dorpsstraat 19 in Ouderkerk aan den IJssel. In dit pand zit ook de Historische Vereniging Ouderkerck op d'IJssel. www.archeologie-krimpenerwaard.nl
- Land verloren, Krimpen geboren, een mooi boek over het boerenerfgoed, uitgeven door de Historische Kring Krimpen. Ook een aantal boerderijen op de grens met Krimpen aan de Lek worden hierin beschreven. Het boek is te koop voor €19,95 in de boekwinkels in Krimpen aan den IJssel of via Internet www.historischekringkrimpen.nl
- Wist u dat de naam Crempene drie keer wordt gebruikt. Natuurlijk door onze historische vereniging, maar ook door de onderneming Eleveld vastgoed, die kantooruimte verhuurd en het gebouw Dorpsstraat 59a de naam Crempene heeft gegeven.
Sinds 2021 bestaat de Stichting Mooi Crempene, die zich bezig houdt met de ontwikkeling van het zogenaamde IHC terrein. Meer info hierover op hun website www.mooicrempene.nl
- De expositie **Oorlog en Vrede** is te zien vanaf half april tot eind juni in de HOP in de bibliotheek. Het is de uitgestelde expositie over 75 jaar bevrijd in 2020. Komt dat zien.
- Op **27 april** staan we op de Koningsmarkt.

We zien u graag op de Koningsmarkt en bij onze voorjaarsbijeenkomst op **28 april** in het Cultuurhuis.

COLOFON

Oud Nieuws wordt uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene'

Redactie en opmaak: Gijs en Elsa Moerkerken

Correctoren: Jan Kees Wepster, Bert van den Herik

Secretariaat: Annetje Ockerstraat 19
2931 PJ Krimpen aan de Lek

Tel: 0180-523769

e-mail: crempene@ziggo.nl

website:

www.historischeverenigingcrempene.nl

facebook: www.facebook.com/historischeverenigingcrempene